

9. встановленням довірливих відносин із студентами; повагою викладача до особистості кожного студента, інтересом до його внутрішнього світу, небайдужістю до його проблем.

Висновки і перспективи подальших розвідок в даному напрямку. Таким чином, дослідження особливостей виховання громадянськості студентів технічних коледжів у позанавчальній діяльності вимагає врахування чинників, які безпосередньо впливають на цей процес, а саме: професійно-технічна спрямованість підготовки майбутнього фахівця; поетапність виховання громадянськості у студентів; сенситивність юнацького віку для виховання громадянськості, а також чинників, які безпосередньо ускладнюють цей процес – обумовленість соціальним життям суспільства: економічним становищем; суспільною діяльністю найближчого оточення студента; зростанням напруги в соціальних інститутах; глобальною зміною ціннісних орієнтацій; політичною диференціацією суспільного життя; нерівномірністю залучення студентів до позанавчальної діяльності з громадянського виховання; “педагогікою заходів”; надмірною опікою студентів; зловживанням авторитарними методами виховання та ін.

Постає нагальна потреба пошуку ефективних педагогічних умов виховання громадянськості у студентів професійно-технічних коледжів у позанавчальній діяльності, що зумовило необхідність вивчення стану її сформованості.

Література

1. Беликова Л. Ф. Отношение студентов к учебной деятельности в вузе Л. Ф. Беликова // Социологические исследования. – 2000. – № 5. – С. 51–57.
2. Енциклопедія освіти / за ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Мудрик А. В. Время поисков и решений или старшеклассникам о них самих / А. В. Мудрик. – М. : Просвещение, 1990. – 191 с.
4. Фактор А. М. Теория и практика формирования гражданственности в системе профессиональной подготовки учащейся молодежи : дис. ... доктора пед. наук : спец. 13.00.04 / Фактор Алексей Моисеевич. – М., 2004. – 328 с.

Ісаєнков О.О., Ляшок Я.О. (КП ДонНТУ)

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ І СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Розглядаються організація процесу виховання і студентське самоврядування вищих навчальних закладів

Система вищої освіти сьогодні розглядається як найважливіший інститут соціалізації особи, де навчання і виховання є єдиним процесом, направленим на підготовку високоосвічених, широко ерудованих, культурних, творчо мислячих фахівців. У студентські роки молоді люди найактивніше залучаються до цінностей культури, набувають навиків суспільно-політичної діяльності, інтенсивно розширюють круг спілкування. Цьому сприяє особливий устрій життя вищої школи, де істотною межею є заохочення творчості, ініціативи і самодіяльності в пошуку оптимальних форм і методів самостійного добування знань.

Багато вищих навчальних закладів за останні роки значно просунулися в організації виховної роботи із студентами. Для них характерна система виховної

роботи, що склалася або складається, включає чітку структуру, планування, всілякий вміст, кадрове і матеріальне забезпечення: взаємодія кафедр, деканатів і рад вузів. У ряді навчальних закладів помітна координуюча роль проректорів, управлінь (відділів) з виховної роботи, всемірно підтримується студентське самоврядування, створюються педагогічно доцільні умови для діяльності громадських молодіжних організацій, активізувалася діяльність кураторів.

Проте говорити про високу результативність соціально-виховної роботи передчасно. У цій області є ряд проблем – студентство не виявляє належної цікавості до освоєння вибраної професії, відрізняється низькою внутрішньою культурою, політично і цивільно індіферентно і інфантильно. Соціологічні дослідження в молодіжному середовищі показують їх терпиме відношення як до вживання спиртних напоїв, так і до наркотиків. Все це формує цілющий ґрунт для поширення згубних звичок в молодіжному середовищі і відповідні норми поведінки. Серед молоді відбувається різка поляризація способів суспільної поведінки як реакція на умови життя, що змінилися. Швидко розширення кордонів індивідуальної свободи і звуження сфери соціального контролю в умовах соціально-економічної нестабільності приводять до зростання різних видів поведінки, найнебезпечнішим з яких є алкоголізм, наркоманія, ВІЧ/СНІД.

Профілактично-роз'яснювальна робота, формування здорового способу життя повинне стати найбільш актуальним і значимим напрямом діяльності вузу.

Результативність зусиль по формуванню здорового способу життя необхідно пов'язувати не лише з поліпшенням виховної роботи на вербальному рівні. Мабуть, дієвішим є створення умов для включення студентів в різні види суспільно значимої діяльності: клубно-кружкова робота, волонтер, фізкультурно-оздоровча, студентські будівельні загони, тобто необхідно забезпечити розвиток соціально-прийнятних можливостей самореалізації, самоствердження і соціальної адаптації молодих людей в умовах вузу. При відповідному професійному й умілому педагогічному супроводі самі студенти можуть стати активними пропагандистами здорового способу життя в молодіжному середовищі.

Найважливішим показником вихованості студентської молоді є рівень злочинності в її середовищі. Не дивлячись на те, що з врахуванням чисельного зростання студентства її питома вага на одну тисячу має деяку тенденцію до зниження, в цілому ця проблема як і раніше турбує.

Все це говорить про формалізм, заорганізованість і низьку ефективність виховно-профілактичних заходів.

Необхідно окремо зупинитися на підвищенні ролі фізичного виховання, в організації і проведенні якого як в навчальній, так і у поза навчальний час більше недоліків, чим досягнень. При цьому, слід відмітити, в нових програмах по фізичній культурі просліджується яскраво виражена оздоровча спрямованість. Але заняття фізкультурою і спортом як і раніше є незатребуваними переважною частиною студентства.

Не даремно як пріоритет загострили увагу на зміцненні психофізичного, етичного здоров'я, без чого немислимі підготовка майбутнього фахівця вищої кваліфікації, виховання громадянина, патріота. Виховати громадянина — означає підготувати людину до участі в рішенні поточних і перспективних завдань держави і

суспільства, виконання функцій господаря і трудівника, організатора і виконавця, захисника Вітчизни.

В даний час навчально-виховний процес вузів в основному зорієнтований на формування професійних якостей майбутніх фахівців і не сприяє повною мірою вихованню у них громадянського обов'язку, цивільної позиції, патріотизму в цілому. Передача культури, функції формування світогляду і функції продукування культурних цінностей (виховна функція), є однією з головних завдань університетів, яка на сьогоднішній день практично втрачена. Виникла необхідність цілеспрямованої і планомірної роботи вузів з патріотичного виховання молоді.

В системі ціннісних орієнтацій студентської молоді патріотизм і національна гідність займають останнє місце. Значить, система формування патріотичних якостей особи студента в сучасних умовах потребує істотного оновлення.

Практика свідчить, що сучасна молодь не менш патріотична, чим її однолітки минулих років [1]. Просто в цьому плані з молоддю мало працюють, питання розуміння патріотизму, патріотичної дії практично пішли з виховних заходів. В умовах суспільства, що трансформується, поважно допомогти молодій людині не лише визначитися в розумінні патріотичних цінностей, але і допомогти йому слідувати їм.

Знання історії своєї країни є одним з найважливіших компонентів в системі патріотичних цінностей. При проведенні соціологічного дослідження в цілях глибшого з'ясування процесу формування світогляду у сучасної студентської молоді, респондентам був заданий комплекс взаємозв'язаних питань. На питання чи «Знаєте Ви недавнє історичне минуле своєї країни?» 46% респондентів відповіли, що знають добре; 52% - знають погано; 2% - зовсім не знають. У розвиток цих відповідей зроблено уточнення: «Із яких джерел Ви найчастіше дізнаєтеся про недавнє історичне минуле і сьогодення своєї країни» 83% респондентів відповіли, що взнають з телебачення; 70% - з газет і журналів; 50% - з навчальних лекцій і семінарських занять з суспільних дисциплін; 38% - по радіо; 21% - з опозиційних ЗМІ; 6% - в ході політінформації. Отже, знання про недавнє історичне минуле студенти отримують головним чином із ЗМІ, а не в навчальному процесі, що говорить не на користь системи освіти. Можна констатувати, що одну зі своїх функцій, виховну, вуз практично передав іншим інститутам соціалізації.

Необхідно більше уваги приділяти вивченню у вузах прав людини. Не реалізована доки позиція про створення у вищих навчальних закладах кафедр (лабораторій) з прав людини. Не увійшли до практики роботи вузів конкурси студентських робіт з даної проблематики. Найближчим часом питання освіти в області прав людини стануть предметом обговорення на спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН і Генеральної Асамблеї ЮНЕСКО.

У сучасній Росії, наприклад, вже намітилася тенденція поступового «визрівання» елементів системи цивільного виховання, починаючи вже з середньої школи. Багато педагогічних колективів за бажанням батьків і вчених-педагогів, органів управління освітою, а також ініціативних профільних співтовариств і асоціацій вводять вивчення в якості основних предмети з державно-правової політики, та правознавства. Ця діяльність, направлена на виховання базових початків громадянськості у молоді, стала частіше отримувати підтримку державних органів, наукових організацій, ЗМІ як на федеральному, так і регіональному рівнях.

На виховання цивільної зрілості студентів, з'ясуванні ними своїх прав і обов'язків має бути направлена виховна робота у вузі. У Російських середніх школах вже з середини 70-х років почалося обов'язкове викладання "Основ держави і права" в старших класах загальноосвітньої школи, а також в професійно-технічних училищах, середніх спеціальних і в багатьох вищих навчальних закладах. Вивчення цього предмету в системі освіти дозволяє дотримати спадкоємність відповідних навчальних програм, врахувати профіль роботи майбутніх фахівців.

Проте факти свідчать: зміст правової соціалізації ще не відповідає сучасним вимогам. Серед молодих людей панує правовий нігілізм і всездозволеність, багато хто з них не має необхідних знань про права людини, унаслідок чого не можуть відстоювати свої права в області освіти, праці, захисту здоров'я, недоторканості приватної власності. Однією з важливих причин цього є низький якісний рівень викладання предметів правового циклу в школах, профтехучилищах (якщо вони взагалі є) і вищих навчальних закладах. В значній мірі це пояснюється недоліком кваліфікованих кадрів серед викладачів, слабкою роботою в цьому напрямі засобів масової інформації.

Поряд з правовою слід заглиблювати і удосконалювати політичну соціалізацію студентів, оскільки на тлі не сталої тенденції до зростання політичної самосвідомості виразно виявляється відчуження молоді від держави, спостерігається зростання апатії, цинізму серед молодих людей, їх невіра в офіційну політику, проголошену владними структурами. За даними опитування, лише 5% учнів цікавляться політикою [2].

Необхідно і тут відміряти роль соціально-гуманітарних дисциплін. Статус цих дисциплін слід розглядати в контексті державної освітньої політики, що передбачає формування правової самосвідомості, економічного мислення, культури спілкування і праці.

Серйозній результативності у виховній, інформаційно-пропагандистській роботі в студентському середовищі неможливо добитися без активізації діяльності молодіжних організацій. Реалізуючи свої проекти і програми, молодіжні об'єднання так чи інакше вирішують власними методами питання формування цивільної позиції молоді, їх відповідального відношення до соціального оточення через реалізацію в суспільстві власних ідей і намірів.

Разом з припиненням суспільно-політичної роботи в діяльності молодіжних об'єднань загублена ідейно-виховна спрямованість. Термін "виховання" перетворився на неприйнятний для характеристики міжлюдських взаємин. У результаті питання виховання патріотизму, працьовитості, сумлінності, пошана до прав і свобод людини частенько розглядається як неактуальні.

Сьогодні очевидний сплеск соціальної активності різних шарів суспільства, у тому числі і студентській молоді. Зміни направлені у бік пріоритету особи, що не виключає важливості колективної творчості. Ось чому молодіжні організації і об'єднання, якій би спрямованості вони не були, як за змістом своїй діяльності, так і по структурі, повинні виступати формою реалізації прав і інтересів молоді. Вся діяльність їх повинна будуватися на основі реалізації принципів добровільності, самодіяльності, самостійності.

Основні функції молодіжних організацій і об'єднань полягають в наданні своїм членам допомоги в адаптації до нових соціально-економічних умов, в участі

молоді в національно-культурному відродженні, організації вільного часу і дозвілля, збереженні і розвитку духовних цінностей. Тому молодіжні організації і об'єднання сьогодні можуть виступати досить дієвим інститутом виховної роботи за умови надання ним відповідній допомозі, умілій координації діяльності.

Багато в чому процесу становлення особи студента сприяє діяльність куратора. На розробку проблем діяльності куратора, виховання студентської молоді мають бути направлені наукові зусилля гуманітарних кафедр.

В цілому успіх виховної роботи із студентською молоддю залежить від позиції керівника навчального закладу, розуміння ним важливості цього напрямку діяльності вузу, його нерозривності з професійним становленням молодого фахівця, від кожного викладача, його активної позиції по відношенню до молодих людей.

Демократизація вищої школи, сучасні педагогічні технології і підходи до організації навчання і виховання у вузі вимагають широкої участі студентів в управлінні вузом, у вирішенні значного числа питань навчання, побуту і відпочинку, забезпеченні оптимальної системи формування особи майбутнього фахівця. Провідна роль в цих процесах належить студентському самоврядуванню. Воно займає особливе місце у формуванні соціально зрілої особи, розвитку управлінських, організаторських, комунікативних здібностей майбутніх фахівців, робить істотний вплив на зростання їх професійної компетентності, відповідальності, самостійності, здібності до самоорганізації і саморозвитку, вироблення творчого підходу у вирішенні поставлених завдань. При цьому студентське самоврядування є не просто самостійним явищем, а виступає істотним компонентом всього виховного процесу у вузі, що несе особливе ідеологічне навантаження.

Студентське самоврядування Красноармійського індустріального інституту створене в 2000 році [3]. Цілі студентського самоврядування: самопідготовка студента до майбутньої професійної діяльності, яка неможлива без активної життєвої позиції, навичок в керуванні суспільними справами, здатності приймати рішення та нести за них відповідальність; пошук та організація ефективних форм самостійної роботи, ведення переговорів, управління людьми.

Завдання студентського самоврядування Красноармійського індустріального інституту: участь в управлінні інститутом; сприяння організації ефективного навчального процесу и наукової роботи студентів; аналіз студентських проблем; участь у вирішенні соціально-правових проблем студентської молоді; вираження інтересів студентів; розробка та реалізація власних проєктів и підтримка студентських ініціатив; розвиток творчості студентської молоді; формування традицій інституту; формування студентського активу; створення єдиного інформаційного простору для студентів; сприяння працевлаштуванню; організація дозвілля та відпочинку; винесення пропозицій щодо винагородження студентів за активну наукову, учбову и суспільну діяльність; призначенні персональних та іменних стипендій за високу успішність, активну наукову та суспільну діяльність; участь в розподілі соціальних стипендій; сприяння формуванню здорового образу життя та профілактика асоціальних явищ.

Активна молодіжна політика - турбота будь-якої сучасної держави, націленої на майбутнє. В той же час, в нашій країні майже немає стійких структур цивільного суспільства, крупних суспільно-політичних структур, профспілок, орієнтованих на

проведення своєї молодіжної політики, і роль держави в реалізації молодіжної політики об'єктивно домінує.

Сьогоднішня державна молодіжна політика це: діяльність органів влади по створенню умов самореалізації молодої людини; діяльність по створенню визначених законодавством гарантій для молоді в правовій, економічній і інших сферах життя.

На реалізацію цілей державної молодіжної політики направлений цілий комплекс заходів органів державної влади і органів місцевої самоврядування. По своїх складових молодіжна політика дуже різномірна - тут і питання соціального захисту, і проблеми праці і зайнятості, забезпечення процесів освіти і виховання, питання медичної профілактики, заходи для молоді з так званих груп ризику і багато чого іншого. Молодіжна політика в розвинених країнах включає, як відомо, ще і спеціальні інститути по захисту прав молоді, профілактичні і виправні програми відносно побутового насильства, активну, часом масовану пропаганду здорового способу життя.

Організація Об'єднаних Націй в своїх документах виразила коротку формулу молодіжної політики трьома основними поняттями: «участь, розвиток, мир». «Участь» має на увазі залученість самої молоді у виробітку і реалізації державної політики, «розвиток» – спрямованість державних програм на розвиток людського потенціалу, довготривалі інвестиції в молоде покоління, на створення гарантій його професійного становлення, захист сім'ї і здоров'я. «Мир» - необхідна умова нормального розвитку країни і суспільства.

У сучасних соціально-економічних умовах в нашій країні рівень добробуту молодого покоління часто виявляється відносно гіршим, ніж в інших груп населення. При таких тенденціях молодь не має умов, щоб повноцінно розвиватися. Як наслідок – відомі факти падіння народжуваності і різке зростання числа розлучень в перші роки браку.

Таким чином, сьогодні доводиться констатувати, що нашому суспільству багато ще належить зробити для формування зрілої та цілісної державної молодіжної політики.

Науково-технічний прогрес до кінця ХХ століття зумовив технологізацію не лише багаточисельних галузей виробництва, він невблаганно вторгся в сферу культури, гуманітарних галузей знань, у тому числі і в сферу освіти. Терміни «інформаційні технології», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «технологія виховання», «технологія спілкування» і подібні - є в даний час самими споживаними в педагогічній літературі. Адже на виробництві, наприклад, при виготовленні телевізора або автомобіля, точне дотримання технології веде до гарантованих результатів, то чом би ні йти по цій дорозі і в педагогіці, і зокрема, при вихованні громадян.

Слово «технологія» прийшло до нас від греків (techne - мистецтво, ремесло, наука +Logos - поняття, навчання) і включає також і мистецтво володіння процесом, тобто словарне тлумачення термінів «техніка» і «технологія» допускає їх використання в педагогічній сфері.

Ще Макаренко ставив питання про аналогію шкільного виробництва з промисловим. Проте освіта і виховання, природно, не можуть бути технологізовані точно так, як і виготовлення продукту в промисловості. Технологічний процес завжди передбачає певну послідовність операцій з використанням необхідних засобів

(матеріалів, інструментів) і умов. До істотних ознак технології відносять стандартизацію, уніфікацію процесу і можливість його відтворення стосовно заданих умов.

Основна ідея полягає в тому, щоб зробити педагогічний процес керованим, відтворним і таким, що веде до гарантованих результатів, які повинні відповідати поставленим на основі даних діагностики цілям, що описують плановану, прогнозовану поведінку учня. Під поведінкою в даному випадку мається на увазі виконання навчальних дій, демонстрація знань, дотримання норм спілкування, а в ширшому сенсі - всі соціально схвалювані реакції, дії (діяльність) в певних ситуаціях, наявність і прояв соціально прийнятних цінностей, поглядів, норм поведінки (це вже область виховання) [4].

Таким чином «технологію виховання» можна розглядати як відносно самостійний певний рівень, складову частину «педагогічної технології». Поняття «Технологія виховання», як самостійний термін в педагогічній літературі, міцно стало на ноги лише в 90 рр. Багато вчених в області педагогіки вважають, що технологія виховання пов'язана з проектуванням діяльності педагога в області виховання. Якщо визнати, що педагогічна технологія (технологія навчання - напрям педагогіки, що займається проектуванням керованих відтворних повчальних процесів, то технологія виховання має бути предметом проектування виховних процесів, також керованих і відтворних в аналогічних умовах.

Література:

6. *Русецкий А.В., Гаценко Л.А. Патриотические ценности студенческой молодежи в условиях социальной трансформации // Социология. - 2000. - №1. - С.34 - 43.*
7. *Сергейчик С.И. Факторы гражданской социализации учащейся молодежи // Социологические исследования. - 2002. - №5. - С.107-111.*
8. *Студентське самоврядування. - <http://www.kii.donntu.edu.ua/studrada/studrada.html>.*
9. *Долгонюк С.В. Социально-воспитательная работа в общежитиях Белгосуниверситета // Педагогическое образование в классическом университете: проблемы и перспективы. Материалы Международной научно-практической конференции, 12 октября 2000 г., Минск / Под. ред. Н.А. Березовина. В 2 ч. Ч1. - Мн.: БГУ, 2000. - 230 с.*

УДК 621.311

Козлов А.О., Вірич С.О., (КП ДонНТУ)

ДІЯЛЬНІСТЬ ВНЗ В АКТИВАЦІЇ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

Формування духовного світу людини, особливо молоді, має актуальне значення для побудови незалежної Української держави з власним державним устроєм, соціальними відносинами і правовою системою.

Після проголошення незалежності в Україні розпочався процес переходу до ринкових відносин, який і досі відбувається не послідовно і суперечливо. Деформації в економічній сфері породжують деформовану свідомість, бездуховність і свавілля в